

Mielczarski, Cyprian: HUMANISTYCZNA SZTUKA WIERSZOWANIA NA UNIWER-SYTECIE KRAKOWSKIM. Warszawa, 2004. 70 s.

Útla publikácia, ktorú vydala Varšavská univerzita, sa zaoberá učebnicou Valentína Ecchia *De arte versificandi* (Krakov 1515, 1521, 1539). Zaslúži si našu pozornosť najmä preto, lebo táto učebnica má dôležité miesto v poľských i slovenských kultúrnych dejinách. Jej autor, pochádzajúci z mesta Lindau pri severnom brehu Bodamského jazera, sa totiž usadil v Bardejove, kde začal svoju kariéru ako rektor latinskej mestskej školy, no pritom nepretrhol kontakty s Krakovom, kde r. 1513 získal gradus bakalára slobodných umení.

Mielczarského monografia sa skladá z 9 kapitol. V nich postupne predstavuje autorov život a literárne dielo (s. 7 – 13), humanistické príručky tvorby veršov (s. 15 – 19), stručné dejiny vyučovania poetiky v Krakove v období nástupu renesančného humanizmu (s. 21 – 24),

charakterizuje tri vydania učebnice *De arte versificandi* (s. 25 – 29), ktorej druhé vydanie potom rozoberá v slede jednotlivých kapitol (s. 31 – 51), pričom osobitnú pozornosť venuje exemplifikácii regúl (s. 53 – 54), zbežne si všima glosy a marginálne poznámky neskorších užívateľov textu (s. 55 – 56) a načrtáva hlavné znaky Ecchiovho štýlu (s. 57 – 58).

V závere (s. 59 – 61) autor konštatuje, že Ecchiova učebnica si zaslúži vysoké ocenenie v rámci súvekej produkcie, pretože napriek svojej kompilačnej povahe stelesňuje humanistický ideál didaktickej kompaktnosti, jednoduchosti a jasnosti, čo platí predovšetkým o jej centrálnej kapitole *Regulae generales*. Mielczarski pripája prehľad vzorov, z ktorých Ecchius vychádzal, a konštatuje, že najväčšou autoritou mu bol nizozemský gramatik Despauterius. Ecchiovým vkladom sú vzorové verše vybrané hlavne z rímskych klasikov (Ovidius, Vergilius) a naozaj výnimočné didaktické umenie, ktoré u sotva dvadsaťtriročného mladíka prekvapuje. Preto sa Mielczarski stotožňuje nielen s názorom Ecchiovho súčasníka, putovného anglického humanistu Leonarda Coxa, ktorý Ecchiovu učebnicu pokladá za najlepšiu pre začiatočníkov, ale aj s mienkou Jacquelines Glomskej, že ide o špičkové dielo krakovskej školy humanistickej poetiky.

Súčasťou monografie je anglické resumé (s. 63 – 65) a bibliografia prameňov a použitej odbornej literatúry, ktorá zahŕňa 49, resp. 15 položiek – tu sa opiera napospol o práce poľských autorov.

Za základ rozboru, ktorý hodnotím ako veľmi prínosný, urobil Mielczarski celkom správne 2. vydanie z roku 1525, čiže definitívnu verziu učebnice, konkrétne jej varšavský exemplár; upozorňuje na to v pozn. 1 na s. 49. V tom prípade však nemá oprávnenie podnadiť na titulnej strane *Podręcznik De arte versificandi Walentego Ecka (Kraków 1515)*. Iste možno súhlasiť s autorom, že Ecchiov jazyk a štýl nesie

pečať vyjadrovania Erazma Rotterdamského (s. 57), ostáva však otáznne, či ide o výsledok stykov s krakovskými erazmovcami (s. 11 n.). Do biografickej kapitoly by sa dalo doplniť niekoľko spresnení. Ako nepodložené sa javí od G. Bauchu prevzaté tvrdenie, že Ecchius okolo polovice tridsiatych rokov, keď sa ako habsburgovec musel stiahnuť pred zápoľskovcami, mohol čo i len krátkodobo zastávať úrad rektora latinkej školy v Košiciach (s. 11). Chýba tu údaj o Ecchiovom druhom a treťom bardejovskom richtárstve (1538 – 40; 1550 – 51). Tvrdenie, že by bol v rokoch 1539 – 46 vychovávateľom synov propalátina Františka Révaia, nezodpovedá skutočnosti; podľa zachovanej korešpondencie bol Ecchius *hospes*, ale *paedagogus* bol niekto iný (napr. Gabriel Gyulai), určite nie sám richtár či neskôr kráľovský tricesimátor. Chlapci študovali v Bardejove v rokoch 1539 – 43 za Stöckelovho rektorátu. Prekvapuje, že Mielczarski nedáva vznik 3. vydania do súvislosti s nástupom L. Stöckela na čelo bardejovskej školy, keďže bol Ecchiovým (pravda, najmä Melanchthonovým) žiakom a vládli medzi nimi priateľské vzťahy. Skôr predpokladáme, že 3. vydanie vzniklo s vedomím autora, no v krajnej náhlivosti. Pravda, rovnako podhodnotený je podľa mojej mienky zástož 2. vydania učebnice v prostredí bardejovskej školy. Na druhej strane možno s autorom súhlasiť, pokiaľ ide o riešenie otázky konfesijného postoja V. Ecchia, aj s jeho hodnotením literárneho talentu.

Odhliadnuc od niektorých korektúrnych chýb – napr. mená protagonistov Ecchiovho spisu *O správe štátu* Philomethes a Nearch (s. 10) – zanecháva v nás táto stručná monografia dobrý dojem a možno len súhlasiť s názorom autora, že by stálo za to hlbšie preskúmať Ecchiove diela a sprístupniť aspoň tie, ktoré sú reprezentatívnymi pamiatkami latinskej kultúry danej epochy (s. 12).

Daniel Škoviera